

Dankwoord van mr. G.J.A. Hamilton bij zijn afscheid als Griffier van de Eerste Kamer der Staten-Generaal op 25 september 2018

Mevrouw de Voorzitter,

In 1961, toen ik negen jaar oud was, ging ik met mijn ouders en broers voor de eerste keer wat verder weg buiten mijn geboortestad Nijmegen. Tijdens een week aan de kust maakte ik kennis met de zee, de pier van Scheveningen in aanbouw, Madurodam, het Vredespaleis en nog veel meer. Aan het eind van de vakantie vroeg mijn moeder wat ik het mooiste vond dat ik die week had gezien. Zonder aarzeling zei ik: “Die zaal met dat gouden dak.” Toen ik deze *petite histoire* vertelde in mijn gesprek met de selectiecommissie in 2006, zei een van de fractievoorzitters – dat was de heer Schuyer: 'Interessant, meneer Hamilton, dat u zo'n goede jeugdherinnering bewaart aan onze vergaderzaal, maar dat kan natuurlijk niet redengevend zijn om u tot Griffier van de Eerste Kamer te benoemen.' Dat heb ik voluit beaamd.

Aan mijn kant was het niet primair de vroeg vlam gevatte liefde voor dit prachtige gebouw die maakte, dat ik de functie van Griffier van de Eerste Kamer ambieerde. Dat was de vaste overtuiging die ik had en altijd behouden heb, dat de Eerste Kamer binnen het Nederlandse staatsbestel een belangrijke en onmisbare rol vervult in het wetgevingsproces.

Dat de Eerste Kamer op mijn pad kwam, lag zeker niet voor de hand. Mijn vader was huisarts en tot zijn verdriet was ik meer een alfa-jongen. De ongeschiktheid om zelf dokter te worden heb ik gesublimeerd door mij als jong jurist te gaan verdiepen in de juridische aspecten van verhoudingen in de gezondheidszorg.

Vanaf mijn vroegste jeugd wist ik dat de wereld bestond uit ziekenfondspatiënten en particuliere patiënten. Ziekenfondspatiënten waren in de jaren '50 van de vorige eeuw mensen die vanaf zeven uur 's morgens in het souterrain in een steeds meer doorrookte wachtkamer te midden van stapels Panorama's en Libelles plaats namen in de hoop op enig moment aan de beurt te komen. Particuliere patiënten waren mensen die 's middags op afspraak bij de voordeur aanbelden en onmiddellijk door het dienstmeisje naar de spreekkamer werden geleid. Ik vond dat een raar verschil in benadering en begreep al jong dat het te maken had met betalingen en verzekeringen.

Gefascineerd door het grote geld dat met de gezondheidszorg is gemoeid en de bijzondere loop van de geldstromen heb ik in de vorige eeuw twintig jaar een geweldige tijd gehad als jurist bij de koepel van de ziekenfondsen, later de zorgverzekeraars. Ik was het helemaal met de ziekenfondskoepel eens dat er één algemene ziektekostenverzekering voor de hele bevolking moest komen.

In 1993 zat ik hier op de publieke tribune en zag hoe staatssecretaris Simons door de Eerste Kamer gegrild werd over een wetsvoorstel, waarmee hij een volgende fase op weg naar een volksverzekering wilde realiseren. Ik zat naast een Tweede Kamerlid die - met mij - verbijsterd gade sloeg hoe zijn verwante fractie hier een andere kant op ging dan die hij in zijn Kamer met overtuiging had gesteund. Het wetsvoorstel haalde het, maar door de eisen die de Kamer aan de uitvoeringsregelgeving stelde, sneuvelde het plan. Ik noem de motie-Kaland. In de jaren daarna heeft minister Borst een imposant wetgevingsoeuvree door beide Kamers weten te loodsen. Zij wilde haar vingers voorlopig niet branden aan het zorgstelsel. Aan het eind van haar periode liet zij via een nota een blauwdruk na voor een nieuwe zorgverzekering. Ik heb daaraan mogen meewerken, want in 1999 maakte ik de overstap van het maatschappelijk middenveld naar het ministerie van VWS. Ik werd directeur Wetgeving en Juridische Zaken, een ongebruikelijke aanvangsfunctie voor een beginnend rijksambtenaar. In de jaren 2003 tot 2005 bracht minister Hoogervorst, gesteund door een enthousiast team van medewerkers, de Zorgverzekeringswet tot stand.

Zoals onlangs bij de herdenking van mevrouw Van Leeuwen naar voren kwam, legde de Eerste Kamer de minister in juni 2005 het vuur na aan de schenen over zijn wetsvoorstel. Ik zat met mijn collega's boven in die bedompte ambtenarenkamer die nu is opgegaan in de Amalia van Solmsgalerij. Hier deed de Eerste Kamer waarvoor zij op aarde is: de regering kritisch bevragen, waar nodig nadere duidelijkheid krijgen over de betekenis en bedoeling van juridische teksten, en volle aandacht geven aan de uitvoeringsimplicaties van het voorstel.

Reeds de aanwezigheid van een Eerste Kamer als instelling die zo te werk gaat, is disciplinerend voor het wetgevingsproces. Vanaf de eerste penneestreek van de wetgevingsjuristen op de ministeries (of beter de eerste aanslagen op het

toetsenbord) moet duidelijk zijn dat het wetsvoorstel aan het eind van de rit een finale toetsing door de Eerste Kamer aan criteria voor behoorlijke wetgeving, inclusief de grondwettelijkheid en overeenstemming met internationale verdragen, zal moeten kunnen doorstaan. De waardering van de uitkomst van deze toetsing maakt deel uit van de politieke afweging die ieder Kamerlid voor zijn of haar eindoordeel over een voorstel moet maken. Een democratische rechtsstaat en een vrije samenleving worden geregeerd door wetten en daarop gebaseerde besluiten, niet door voornemens of beleidsopvattingen waarmee politici 's morgens opstaan, zelfs niet door akkoorden die zij sluiten. De wetten tellen en die moeten elk op eigen kracht de eindstreep hebben behaald. Het is van belang dat de politieke partijen ook bij de komende verkiezingen voor de Eerste Kamer weer veel echt op wetgeving betrokken kandidaat-Kamerleden op de lijsten zetten.

In 2006 durfde ik de overstap naar de Eerste Kamer aan. Een doorontwikkeling van juridisch specialist op een deelterrein naar generalist zag ik ook als een nieuwe uitdaging in mijn loopbaan.

De functie van Griffier van de Staten-Generaal, met thans een Griffier voor de Eerste Kamer en een voor de Tweede Kamer, is een van de oudste ambten van staat in ons land. Sinds Jan van Asseliers in 1581 het Plakkaat van Verlatinge concipieerde, is er grote bestendigheid geweest in de kerntaken van de Griffier: zorgen dat de vergaderingen deugdelijk worden voorbereid, de besluiten juist worden geformuleerd en alles goed schriftelijk wordt verslagen wat er verhandeld wordt. Tegenwoordig betekent dit dat de Griffier ook hoofdredacteur is van de websites van de Eerste Kamer, waarop alles wordt vastgelegd en gearchiveerd. De instructie voor de Griffier van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zoals vastgesteld in 1849 en laatstelijk gewijzigd in 1969, heb ik altijd als nog zeer bruikbaar ervaren, en uw Kamer heeft dat kennelijk ook. Anders had u hem wel gewijzigd.

Aansturend voor de werkzaamheden van de Griffier en de griffie is in bestuurlijk/politieke zin de Voorzitter. De Voorzitter leidt de werkzaamheden van de Eerste Kamer, zo staat in het reglement van orde. De Voorzitter handelt in het volle licht en de Griffier staat hem of haar in de schaduw terzijde. De functies van Voorzitter en Griffier staan in het eerste, respectievelijk tweede lid, van artikel 61 van de Grondwet. De constitutionele verankering van de

benoeming van beide functionarissen is bij mijn weten nooit omstreden geweest en ik hoop en verwacht dat dat zo blijft. Voorzitter en Griffier zijn tot elkaar veroordeeld en ze zien elkaar op vele dagen van het jaar langer dan hun levenspartners hen zien; die laatsten zien hen soms dagen niet.

Ik ben zeer vereerd dat ook de oud-voorzitters die ik heb mogen dienen, hier vandaag aanwezig zijn. Mevrouw Timmerman-Buck stond als een leeuw, of moet ik zeggen leeuwin, voor de Eerste Kamer en niemand kon scherper getuigen van het bestaansrecht van de Eerste Kamer dan zij. De heer Van der Linden heeft, met zijn rijkgeschakeerde ervaring, de Europese en internationale dimensie van het werk van de Eerste Kamer versterkt. De parlementaire diplomatie is niet meer weg te denken uit het werk van de Kamer. De heer De Graaf had als rasbestuurder weinig woorden nodig om te zeggen hoe hij de zaken wilde. Onder zijn leiding hebben mijn collega's van de griffie en ik het grootste festijn uit de recente geschiedenis van ons land mogen organiseren: de inhuldiging van onze Koning in de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal op 30 april 2013 in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. In zijn periode kreeg een majeure stap in de digitalisering van de Eerste Kamer haar beslag. Dat hij dat met de Huishoudelijke Commissie vooral zag als een zaak van efficiënte ondersteuning en bedrijfsvoering getuigde van groot vertrouwen in de griffie. Bestuurlijk toonde hij aan dat er, met weinig geld, ook geslaagde ICT-overheidsprojecten mogelijk zijn.

Kenmerkend voor de Eerste Kamer is dat in deze zaal op het scherpst van de snede kan worden gedebatteerd, maar dat daarbuiten de omgang van de leden met elkaar ongedwongen, betrokken en vriendelijk is over de partijgrenzen heen. Van mijn internationale ambtelijke contacten heb ik onder meer geleerd dat het een zegen is dat relatief weinig plenaire vergadertijd besteed hoeft te worden aan procedurele zaken en ordedebatten. Andere parlementen zijn daar soms zeeën van weinig productieve tijd mee kwijt. De situatie bij ons is zo gunstig doordat de meeste vragen van orde, agendering, omgang met interne, ook staatsrechtelijke, vraagstukken, worden afgevangen door een belangrijk orgaan, het College van Senioren, onder voorzitterschap van de Voorzitter, dat bestaat uit de politieke leiders in de Kamer. In de 12 jaar die ik kan overzien, is nooit een geplande vergadering van het College niet doorgedaan, evenmin als een geplande plenaire vergadering. Discipline is belangrijk voor een parlement.

Zaken mogen niet versloffen. Ook in hun omgang met de medewerkers zijn de leden bijzonder open en vriendelijk. Ik ben hen, u allen, daar heel dankbaar voor.

De werkvreugde voor iedereen, ook voor mij, wordt in hoge mate bepaald door de collega's met wie je dagelijks te maken hebt. U weet, Voorzitter, wie hier met deskundigheid, toewijding en vaak ook met passie het echte ondersteunende werk doen, hoe de commissiestaven onder leiding van de plaatsvervangend griffiers te werk gaan, wie de ICT-ondersteuning biedt, wie de informatievoorziening en communicatie verzorgen, wie zich enorm inzetten voor Prinsjesdag, provinciebezoeken en alle evenementen die we hier hebben, wie de faciliteiten, bodediensten en huishouding verzorgen, de personele en financiële ondersteuning bieden, post en archief verzorgen, het bureau van Voorzitter en Griffier bemannen, de Kamerstukken opmaakt, het aantreden van nieuwe leden begeleidt en de agenda van de Kamer voorbereidt, en nog veel meer. Met mijn collega's in het Management Team heb ik steeds gestreefd de beste mensen binnen te halen. Ik dank alle collega's en ook oud-collega's uit de grond van mijn hart voor de geweldige samenwerking. Ik betrek in die dank ook de 'ingehuurde' medewerkers van de beveiliging, de onvolprezen Dienst Verslag en Redactie, de griffie Interparlementaire Betrekkingen, het Parlementair Documentatie Centrum, de catering in ons restaurant, andere dienstverleners, en onze huisfotograaf. Veelvuldig zijn de contacten door het jaar heen met collega's van de Tweede Kamer. Ook hen dank ik oprecht. En natuurlijk ook de fractiemedewerkers in wie bij sommigen al zichtbaar het politieke bloed kruipt.

U, Voorzitter, heb ik als Griffier in deze Kamer nooit mogen toespreken en dat zal ook nooit gebeuren. Daarom nu een enkel woord. Onze samenwerking was de langste die ik met een Voorzitter heb mogen beleven, bijna 5 1/2 jaar. Met de openheid, gulheid en hartelijkheid die u eigen zijn, hebt u de griffie voor zich gewonnen. Ik heb steeds waargenomen dat uw voorzitterschap zeer breed in deze Kamer gedragen wordt. U verenigt grote vaardigheid in het voorzitten, met doorleefd inzicht in wetgeving en een inmiddels enorme, ook internationale, reputatie, als eerste representant van de Eerste Kamer. Ze willen u overal hebben, en de wijze waarop u, zeker ook internationaal, optreedt en aandacht geeft, is zo goed voor Nederland en de bilaterale en

internationale betrekkingen. Het was een voorrecht u te mogen ondersteunen. Ik dank u en alle leden voor het vertrouwen dat u steeds in mij hebt gesteld. En Ankie, ik dank je voor het enorme plezier dat wij zo vaak aan het werk en aan het samen op pad gaan hebben mogen beleven. Functioneel gaan wij scheiden, maar ik ben er zeker van dat het niet tot een echte scheiding van wegen komt.

Ik dank ook mijn familie, met alle kinderen in ons geweldige gecombineerde gezin, voor alle meeleven door de jaren heen. Tenslotte dank ik mijn lieve vrouw Ineke voor alle liefde, zorg en steun. Zij heeft, zoals sommigen van u weten, tijdens de jaren van mijn griffierschap vaak een enorme overlevingsstrijd moeten leveren en dat doet zij met een dapperheid en levenslust die mij steeds ontroert. Zij is ook nog steeds actief werkzaam in de gezondheidszorg en vindt dat wij aan het Binnenhof in vergelijking met talloze werkers in de zorg toch wel behoorlijk verwende mensen zijn.

Ik heb zeer gelukkige jaren bij de Eerste Kamer gekend. Ik dank u allen hartelijk en wens u, Voorzitter, uw Kamer, allen die erbij betrokken zijn onder wie mijn opvolger, en de parlementaire democratie het allerbeste toe.